

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์กระบวนการการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์" เป็นการศึกษาเพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบการทำงาน และขั้นตอนการทำงานในการจัดทำสารคดีหน้า 1 (Front Page Feature) นอกจากนี้เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ของการเลือกประเด็น รวมทั้งข้อจำกัด ปัจจัยและอุปสรรคในการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ในฐานะสื่อมวลชนองค์กรหนึ่งในประเทศไทย

เนื่องจากประเด็นที่ศึกษาประกอบไปด้วยหลายแง่มุม การใช้วิธีการศึกษาเพียงวิธีการเดียวอาจไม่ได้ข้อมูลเพียงพอ ดังนั้นจึงได้ใช้วิธีการศึกษาหลายวิธีผสมผสานกัน ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และผู้ที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้พยายามแสวงหาความรู้ โดยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม และข้อมูลด้านความรู้สึคนักคิดอุดมการณ์ โดยใช้เวลาในการศึกษาติดตามระยะยาวแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และจากการสัมภาษณ์บุคคลากรอย่างไม่เป็นทางการ (ซึ่งในที่นี้คือ นักเขียนนักข่าว Section Outlook) เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาเพื่อแสวงหาข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือเรียน วารสาร สารนิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเอกสารเหล่านี้ผู้วิจัยนำมาประกอบการเขียนแนวคิดเกี่ยวกับองค์กร ส่วนหนังสือ

Media Pack และ Annual Report ประจำปี 2536 ของบริษัทโพลีพลัสซึ่ง จำกัด (มหาชน) สารนิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ นั้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประกอบการเขียนประวัติความเป็นมาและธุรกิจขององค์กรหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เพื่อดูลักษณะโดยทั่วไปของ Section Outlook รวมทั้งการหยิบยกประเด็นต่าง ๆ ของนักเขียนนักข่าว และผู้วิจัยยังใช้หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (เฉพาะ Section จุดประกาย) รวมทั้งหนังสือพิมพ์ The Nation (เฉพาะ Section Focus) มาศึกษาเปรียบเทียบการหยิบยกประเด็นต่าง ๆ ของนักเขียนนักข่าว

แหล่งค้นคว้าหาข้อมูลดังกล่าวได้แก่ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และห้องสมุดของ บริษัทโพลีพลัสซึ่ง จำกัด (มหาชน)

1.2 ข้อมูลจากบุคคล วิธีการเก็บข้อมูลได้จากการค้นคว้าในหนังสือและเอกสารต่าง ๆ เพื่อทำให้ได้ข้อเท็จจริงในระดับหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออธิบายเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นอกเหนือจากนั้นด้วยการพูดคุยสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับบุคลากรใน Section Outlook ซึ่งในที่นี้ก็คือ นักเขียนนักข่าวประจำ ซึ่งนักเขียนนักข่าวเหล่านี้เป็น Key Informant ที่สำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา นโยบาย และวัตถุประสงค์ของการเพิ่ม Section Outlook เข้ามาในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ นอกจากนี้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ออกไปทำข่าว และหาเหตุการณ์ ประเด็น และเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่าน

เนื่องจากประสบการณ์การเขียนสารคดีของบรรดานักเขียนนักข่าว Section Outlook ที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น มีไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มนักเขียนนักข่าวเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักเขียนนักข่าวอาวุโส (Senior Writers/Reporters) และกลุ่มนักเขียนนักข่าวน้องใหม่ (Junior Writers/Reporters) โดยใช้ประสบการณ์การเขียนงานสารคดีใน Section Outlook เป็นเกณฑ์ในการแบ่งครั้งนี้ นักเขียนนักข่าวน้องใหม่ ได้แก่บุคคลที่มีประสบการณ์การเขียนสารคดีใน Section Outlook น้อยกว่า 3 ปี ส่วนนักเขียนนักข่าวอาวุโส ก็ได้แก่บุคคลที่มีประสบการณ์การเขียนสารคดี Section Outlook มากกว่า 3 ปี ซึ่งกลุ่มนักเขียนนักข่าวเหล่านี้ได้แก่

(1) กลุ่มนักเขียนนักข่าวอาวุโส (Senior Writers/Reporters) ซึ่งได้แก่
คุณสนิทสุดา เอกชัย คุณวิภาวี โททกานนท์ คุณนิลุบล พรพิทักษ์พันธ์ คุณศุวรรณา อัคราเรืองชัย
และคุณพงษ์เพชร เมฆลอย

(2) กลุ่มนักเขียนนักข่าวรุ่นใหม่ (Junior Writers/Reporters) ซึ่งได้แก่
คุณภัทร ตำนอดุตรา คุณทัศนีย์ เวชพงศา คุณกรรณจรียา สุขรุ่ง คุณปวีณา ธาร่า และคุณกุลชวี
ตันศุภผล

ชื่อ - สกุล	ประวัติการศึกษา	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ การเขียนสารคดี
คุณสินทศดา เอกชัย	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Acting Assignment Editors	มากกว่า 10 ปี
คุณวิภาวี โทกานนท์	Journalism, U.S.A.	Senior Writer/Reporter	ประมาณ 8 - 9 ปี
คุณนิลนุบล พรพิทักษ์พันธุ์	คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	Senior Writer/Reporter	ประมาณ 10 ปี
คุณศุวรินทร์ อัคราเรืองชัย	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	Senior Writer/Reporter	มากกว่า 10 ปี
คุณพงษ์เพชร เมฆลอย	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Senior Writer/Reporter	ประมาณ 5 ปี

ชื่อ - สกุล	ประวัติการศึกษา	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ การทำงาน
คุณกุลตรี ต้นสุผล	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Senior Writer/Reporter	ประมาณ 4 ปี
คุณภัทร ด้านอุตรา	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Junior Writer/Reporter	ประมาณ 1 ปี
คุณทัศนีย์ เวชพงศา	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Junior Writer/Reporter	ประมาณ 9 เดือน
คุณปวีณา ชำร่า	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	Junior Writer/Reporter	ประมาณ 8 เดือน
คุณกรรณจริยา สุขรัง	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Junior Writer/Reporter	ประมาณ 7 เดือน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือเรียน วารสาร สารนิพนธ์ หนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์ หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น และ เอกสารต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งค้นคว้าได้จากห้องสมุด ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และ ธุรกิจของบริษัทโพสต์พลับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) นั้น ได้จากหนังสือ Media Pack และ Annual Report ประจำปี พ.ศ. 2529 และปี พ.ศ. 2536 ซึ่งค้นคว้าได้จากห้องสมุดของ บริษัทโพสต์พลับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

2.2 ข้อมูลจากบุคคล ได้แก่ นักเขียนนักข่าวประจำจาก Section Outlook จำนวน 10 คน ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็น Key Informant ที่สำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา นโยบาย และวัตถุประสงค์ของการเพิ่ม Section Outlook เข้ามาในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และปัจจัยที่มีผลต่อการเขียนสารคดีของนักเขียนนักข่าวเหล่านี้ ซึ่งการเก็บข้อมูลประเภทบุคคลนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการทั้งหมด 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

2.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) ในงานวิจัยนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยสัมภาษณ์และพูดคุยในขณะที่นักเขียนนักข่าวกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ รวมทั้งการนัดหมายสัมภาษณ์และพูดคุยแบบเป็นส่วนตัว ซึ่งการสัมภาษณ์พูดคุยเป็นการส่วนตัวกับนักเขียนนักข่าวแต่ละคนนั้น เป็นเพราะนักเขียนนักข่าวแต่ละคนมีเทคนิคและลีลาของการเขียนสารคดีแตกต่างกัน รวมทั้งการมีมุมมองในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันด้วย

2.2.2 การสังเกตการณ์ (Observation) การสังเกตการณ์นี้ได้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant as Observer) คือ การเข้าไปเก็บข้อมูลใน ส่วนของนักเขียนนักข่าว Section Outlook ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2537 ถึง

วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2537 เป็นเวลา 1 เดือน ซึ่งอาศัยการสังเกตกระบวนการการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook ตลอดจนการพูดคุยเมื่อมีโอกาสกับนักเขียนนักข่าวเหล่านั้น รวมทั้งการฝึกออกไปทำข่าวกับนักเขียนนักข่าวบางคน ซึ่งผู้วิจัยถือว่า นักเขียนนักข่าวเหล่านั้นเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษา และเป็นผู้ที่มีอิสระพอสมควรในการคัดเลือกประเด็นต่าง ๆ

ในระยะแรกของการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ด้วยการสังเกตการทำงานของนักเขียนนักข่าว เนื่องจากเป็นระยะเวลาของการสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเขียนนักข่าว ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปในลักษณะกว้าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปผู้วิจัยค่อนข้างประสบความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์กับนักเขียนนักข่าวมากขึ้น ทำให้มีโอกาสติดตามไปทำงานนอกสถานที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลในระดับลึกขึ้น ทั้งจากการพูดคุยสอบถามแบบเปิดเผยมากขึ้น และจากการที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เล่าให้ทราบเอง ตลอดจนการใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกถึงข้อมูลการทำงานบางอย่างที่เป็นลักษณะแบบไม่เป็นทางการซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสคลุกคลีและทำความเข้าใจกับการลงมือทำงานด้านสารคดีมากขึ้น

การสัมภาษณ์พูดคุยกับนักเขียนนักข่าวอยู่ในประเด็นต่อไปนี้

- จุดเริ่มของ Section Outlook พร้อมทั้งนโยบายของ Section Outlook
- วัตถุประสงค์ของการเพิ่ม Section Outlook เข้ามา
- แหล่งข้อมูลที่นักเขียนนักข่าวใช้ประกอบการเขียนสารคดีใน Section Outlook
- คุณสมบัติทั่วไปของนักเขียนนักข่าว Outlook
- เกณฑ์การเลือกนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของนักเขียนนักข่าว
- กระบวนการเขียนสารคดีของนักเขียนนักข่าว

- ปัญหาและข้อจำกัดในการเขียนสารคดีของนักเขียนนักข่าว
- ขอบเขตความรับผิดชอบของนักเขียนนักข่าว
- สิ่งสำคัญและมีอิทธิพลสำหรับนักเขียนนักข่าวในการเขียนสารคดี

อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเขียนนักข่าว Section Outlook นี้ ได้ใช้วิธีพูดคุยและสอบถามนักเขียนนักข่าวเหล่านั้นเป็นหลัก แล้วจดจำข้อมูลมาเขียนเป็นบันทึกย่อ ภายหลังจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตในแต่ละวัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตสัมภาษณ์พูดคุยกับนักเขียนนักข่าวแต่ละคนเป็นการส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อให้นักเขียนนักข่าวได้แสดงความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่เกี่ยวกับงานเขียนสารคดีของ Section Outlook การทำงานหรือการทำข่าวที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละฝ่าย

เมื่อแจกแจงคำให้สัมภาษณ์และการจดบันทึกจากการสังเกตการณ์แล้วได้นำมาสรุปรวมกัน เพื่อให้ภาพรวมของส่วนต่าง ๆ ทั้งหลักเกณฑ์และกระบวนการการเขียนสารคดีของนักเขียนนักข่าวที่ต้องรับผิดชอบไปแต่ละฝ่าย Section Outlook รวมทั้งปัญหาและข้อจำกัดในการทำงานของทีมงานดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สร้างคำถามเพื่อสัมภาษณ์พูดคุยกับนักเขียนนักข่าว Section Outlook และจดบันทึกคำสัมภาษณ์ รวมทั้งเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

สำหรับคำถามที่ใช้สัมภาษณ์พูดคุยกับนักเขียนนักข่าว Outlook ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเขียนนักข่าวอันได้แก่ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์ทางด้านการเขียน (สารคดี) และประวัติการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา สาเหตุและความสำคัญของการเพิ่ม Section Outlook เข้ามาในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปและลักษณะเด่นของ Section Outlook รวมทั้งขั้นตอนและกระบวนการเขียนสารคดีของนักเขียนนักข่าวแต่ละคน

ส่วนที่ 4 หลักเกณฑ์ในการเลือกประเด็น เหตุการณ์ และเรื่องราวมานำเสนอรวมทั้ง ปัจจัยและอุปสรรคการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook

ส่วนการสัมภาษณ์บุคคลในขณะสังเกตการณ์นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามลักษณะปลายเปิดสำหรับนักเขียนนักข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลกว้างและลึกซึ่งจะเป็นแนวทางทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบถึงประวัติและวัตถุประสงค์ของการเพิ่ม Section Outlook เข้ามาในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของนักเขียนนักข่าวแต่ละคนที่ใช้ในการเลือกเหตุการณ์ หรือ ประเด็นต่าง ๆ มาเสนอแก่ผู้อ่าน ตลอดจนทราบถึงกระบวนการการทำงานของนักเขียนนักข่าว รวมทั้งอุปสรรคและปัจจัยในการนำเสนอสารคดีหน้า 1 ของ Section Outlook

ดังนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้ใช้คำถามสัมภาษณ์ที่มีลักษณะของคำถามปลายเปิด และการเปิดเพียบทบาทของผู้วิจัยในการเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook นั้น ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เหล่านั้นตอบคำถามให้มากที่สุด นอกจากนี้ก็เพื่อให้ นักเขียนนักข่าวเหล่านั้นมีอิสระในการปฏิบัติงานโดยไม่คิดว่ากำลังมีผู้ล่วงความลับอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้องและเจาะลึกมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคล การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) รวมทั้งการนำแนวคิดและทฤษฎีมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ด้วยเช่นกัน

โดยแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร (Organizational Approach) มาวิเคราะห์หลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ของการเลือกประเด็นระบบการทำงานและขั้นตอนของการทำงานในการนำเสนอสารคดีหน้า 1 (Front Page Feature) ของ Section Outlook รวมทั้งข้อจำกัด ปัจจัย และอุปสรรคของการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook

5. การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์กระบวนการการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์" นั้น มีสาระในการนำเสนอ ดังนี้

- นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดองค์กรวิเคราะห์เรื่องระบบการทำงาน และขั้นตอนการทำงานในการจัดสารคดีหน้า 1 (Front Page Feature) รวมทั้งหลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ของการเลือกประเด็นและข้อจำกัด ปัจจัยและอุปสรรคในการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook

- การนำเสนอผลของการวิจัย ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์และขั้นตอนการทำงานในการเขียนสารคดีหน้า 1 โดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของการเลือกประเด็นและการวิเคราะห์ถึงข้อจำกัด ปัจจัยและอุปสรรคของการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook ทั้งนี้เป็นการอธิบายโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

- นำเสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะ